Kasvu ja vaikuttaminen -osasto

Eduskunnan verojaosto

Lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle laeiksi vuoden 2024 tuloveroasteikosta, tuloverolain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta sekä eräiden muiden verolakien muuttamisesta

Eduskunnan valtiovarainvaliokunnan verojaosto on pyytänyt Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry:ltä asiantuntijalausuntoa hallituksen esityksestä eduskunnalle laeiksi vuoden 2024 tuloveroasteikosta, tuloverolain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta sekä eräiden muiden verolakien muuttamisesta.

SAK kiittää lausuntopyynnöstä ja lausuu asiassa seuraavaa.

Työttömyysvakuutusmaksun alentamisen vaikutusta ei tulisi poistaa palkansaajilta

Hallitus on syksyn 2023 budjettiriihessä päättänyt tehdä työttömyysvakuutusmaksun 0,2 prosenttiyksikön alenemista vastaavan veronkiristyksen samana vuonna kuin maksualennus toteutuu, mikä toteutetaan ansiotuloverotuksen indeksitarkistuksen mitoituksessa. Esityksen mukaan hallitus huomioi vähennyskelpoisuuden aiheuttaman verotuottojen kasvun veroratkaisussa.

Työttömyysvakuutusmaksujen alentamisesta hyötyvät sekä yritykset että työntekijät, mutta hallitus on viemässä yksipuoleisesti tämän hyödyn vain palkansaajilta indeksitarkistusten yhteydessä. Tämä muutos verotuksessa syö merkittävän osan muun tuloverotuksen keventämisen hyödyistä osalla palkansaajista. SAK pitää valittua toimintatapaa epäoikeudenmukaisena.

Vuoden 2024 tuloveroasteikkoon ehdotetaan lisättäväksi hallitusohjelmakirjauksen mukaisesti uusi ylin porras 150 000 euron tulorajalla. Niin sanotun solidaarisuusveron alarajan nostoa voidaan pitää epätarkoituksenmukaisena, kun sen suhteuttaa hallituksen toteuttamiin massiivisiin sopeutuksiin. Lisäksi hallituksen vuoden 2024 budjetti keventää verotusta sekä suhteellisesti että absoluuttisesti eniten yli 10 000 euroa kuukaudessa tienaavilta.

Työtulovähennyksen ikään perustuvaa enimmäismäärän korotusta ehdotetaan muutettavaksi siten, että korotus poistetaan alle 65-vuotiailta. Lisäksi enimmäismäärän korotus kaksinkertaistetaan 65 vuotta täyttäneillä 600 eurosta 1 200 euroon.

Vuoden 2023 alusta voimaan tulleen työtulovähennyksen ikään perustuvan enimmäismäärän korotuksen taloudellisia vaikutuksia arvioitiin hallituksen esityksessä HE 153/2022 vp. Esityksen yhteydessä verotuottomenetysten arvioitiin kasvavan vuositasolla suuriksi, noin 76 miljoonaa euroa. Ehdotuksen arvioidut työllisyysvaikutukset olivat

maltillisia. Työtulovähennyksen enimmäismäärän korottamisen arvioitiin lisäävän työllisyyttä pitkällä aikavälillä vajaalla 1 000 henkilöllä. Korotuksen arvioitiin olevan julkista taloutta heikentävä työllisyystoimenpide.

Kuten hallituksen esityksessä tuodaan esiin, jo nykyisellään palkan ja eläkkeen yhdistelmästä koostuviin tuloihin kohdistuu kevyempi verorasitus kuin samansuuruisiin pelkästä palkasta tai pelkästä eläkkeestä koostuviin tuloihin. Sen sijaan, että kevyempi verotus kannustaisi työskentelemään enemmän, se voi myös kannustaa vähentämään työskentelyä ja aloittamaan osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen. Julkisen talouden kannalta ei ole perusteltua pitää voimassa verotukia, joiden kannustinvaikutukset ovat epäselviä tai jotka voivat tietyissä tilanteissa kannustaa työnteon vähentämiseen.

Työmatkakustannusvähennyksen omavastuuosuuden korottaminen ristiriitaista

Asunnon ja työpaikan välisiä matkakustannuksia koskevan vähennyksen omavastuuosuutta nostetaan esityksen mukaan 750 eurosta 900 euroon. Ei ole perusteltua, että hallitus korottaa matkakuluvähennyksen omavastuuta tilanteessa, jossa tavoitteena on työn kannustimien parantaminen verotuksen keinoin. Lisäksi asiassa on huomioitava suhdannepoliittiset näkökulmat.

Hallituksen esityksen vaikutusarvioiden mukaan verovelvollisten kannalta omavastuuosuuden korotus tarkoittaa, että vuositasolla 900 euroon tai alle jäävät matkakustannukset jäisivät jatkossa vähennyksen ulkopuolelle nykyisen 750 euron sijaan. Omavastuuosuuden korottaminen pienentäisi myös pidempää matkaa kulkevien vähennyksen määrää 150 eurolla vuodessa.

Samanaikaisesti hallitus keventää liikennepolttoaineiden verotusta. Jos hallituksella on poliittinen tahtotila kompensoida polttoaineiden hinnannousun kustannuksia, matkakuluvähennyksen hyödyntäminen tai ns. tasapalautus olisi perustellumpi keino kuin esimerkiksi liikennepolttoaineiden verotuksen kevennykset. Liikennepolttoaineiden verotuksen kevennykset ovat julkistaloudelle kalliita, yli 150 miljoonaa euroa vuositasolla. Nämä veronkevennykset myös väistämättä lisäävät taakanjakosektorin päästöjä.

Kotitalous-, hoiva- ja hoitotyötä koskevaa korotettua kotitalousvähennystä jatketaan esityksen mukaan vuodelle 2024. Laillistetun fysioterapeutin antama fysioterapia ja laillistetun toimintaterapeutin antama toimintaterapia säädetään kotitalousvähennykseen oikeuttaviksi töiksi.

Kasvu ja vaikuttaminen -osasto

Esityksen mukaan fysioterapiaa ja toimintaterapiaa tarjoavat terveydenhuollon ammattihenkilöt, eivätkä ne ole sellaisia tyypillisiä kotona tehtäviä töitä, joita kotitalousvähennyksen alkuperäisessä tavoitteessa tarkoitetaan. Vähennyksen laajentaminen fysioterapiaan ja toimintaterapiaan muodostaa näin ollen poikkeuksen kotitalousvähennyksen alkuperäiseen tavoitteeseen ja tarkoitukseen.

Edellä mainittu herättää kysymyksen siitä, onko kotitalousvähennys ajautunut liian kauaksi alkuperäisestä tarkoituksestaan ja tavoitteestaan. Tämä siitä huolimatta, että kotitalousvähennykseen kohdistuville muutoksille voidaan nähdä perusteita esimerkiksi ikääntyvien ihmisten kuntoutuksen näkökulmasta.

Lisäksi on huomioitava, että kotitalousvähennystä koskeneen tutkimuksen (*Does Household Tax Credit Increase Demand and Employment in the Service Sector?, valtioneuvoston kanslian julkaisuja 1/2021*) mukaan kotitalousvähennys ei kaikissa tilanteissa lisännyt työllisyyttä, kasvattanut palveluiden kysyntää tai vähentänyt harmaata taloutta. Kotitalousvähennyksen kustannus on vuositasolla yli 400 miljoonaa euroa. Kotitalousvähennyksen roolia ja perusteita verojärjestelmässämme tulisi tarkastella kriittisemmin.

Huomionarvoista on myös, että laillistetun fysioterapeutin antama fysioterapia ja laillistetun toimintaterapeutin antama toimintaterapia ovat arvonlisäverosta vapaata terveyden- ja sairaanhoitoa, joten esitettyjen muutosten jälkeen näihin palveluihin kohdistuisi kaksinkertainen tukielementti, sekä arvonlisäverovapaus että mahdollisuus kotitalousvähennykseen.

Perintöverotuksen maksuaikojen ja avainhenkilöiden verotuksen muutokset perusteltuja

Ulkomaisten avainhenkilöiden lähdeverotuksen alainen työskentelyaika ehdotetaan pidennettäväksi 48 kuukaudesta 84 kuukauteen. Tutkimuskirjallisuuden valossa muutosta voidaan pitää perusteltuna, vaikkakin avainhenkilöverotuksen käyttöaste on alhainen. Tämä voi johtua monesta tekijästä, eikä pelkästään veropolitiikasta. Hallituksen tulisi siis keskittyä myös muihin politiikkasektoreihin, kuten koulutus-, sosiaali- ja maahanmuuttopolitiikkaan puhuttaessa ulkoimaisten osaajien houkuttelemisesta Suomeen.

Joka tapauksessa avainhenkilöverotuksen laajentamisen tulee olla tarkkaan perusteltu, koska malli on selkeä poikkeus Suomen normaaliin ansiotuloverotuksen tasoon. Avainhenkilöverotuksen vaikutuksia on seurattava tarkkaan.

Kasvu ja vaikuttaminen -osasto

Esityksessä ehdotetaan, että perintö- ja lahjaverolain säännöstä perintöveron pidennetystä maksuajasta pidennettäisiin kahdesta vuodesta kymmeneen vuoteen. Kun Verohallinto on perukirjan perusteella tehnyt verotuksesta perintöveropäätöksen, verovelvollinen saa tiedon perintöveron määrästä ja maksupäivästä. Maksueriä on yleensä yksi tai kaksi. Ensimmäinen eräpäivä on noin kolmen kuukauden kuluttua päätöksestä ja toinen kaksi kuukautta ensimmäisen maksuerän jälkeen.

Haastavina voidaan pitää erityisesti tilanteita, joissa peritty varallisuus koostuu muista kuin likvideistä varoista, esimerkiksi kiinteistöstä tai asunto-osakkeista. Lisäksi haasteita voi syntyä perintöverotusarvon erotessa suuresti käyvästä arvosta, mikä voi vaikeuttaa omaisuuden myymistä.

Perintöveron maksuun voi hakea maksujärjestelyä. Maksujärjestelyn kesto on enintään kaksi vuotta. Maksujärjestelyn aikana jäännösverolle lasketaan viivästyskorkoa alkuperäistä eräpäivää seuraavasta päivästä alkaen todelliseen maksupäivään asti. Viivästyskorko on seitsemän prosenttia vuonna 2023, mitä voidaan pitää korkeana perintöverotuksessa varsinkin edellä kuvatuissa tilanteissa.

Edellä mainittuihin näkökohtiin peilaten perintöveron maksuajan pidentämistä voidaan pitää perusteltuna. Perittävän koron ei kuitenkaan tule olla kohtuuttoman korkea. On myös tärkeää huomioida perintö- ja lahjaveron suuri merkitys valtion budjetissa.

Veropolitiikan tulisi olla osa julkisen talouden sopeuttamisen keinoja

Esityksessä ehdotettujen muutosten arvioidaan vähentävän verotuloja yhteensä noin 613 miljoonalla eurolla. Valtion verotulojen arvioidaan vähentyvän noin 584 miljoonalla eurolla. Kuntien verotulojen arvioidaan vähenevän noin 23 miljoonalla eurolla. Seurakuntien verotulojen arvioidaan vähenevän noin kolmella miljoonalla ja sairausvakuutuksen sairaanhoitomaksun tuoton noin kolmella miljoonalla eurolla. Hallituksen vuoden 2024 budjetin verokokonaisuus on siis julkistaloutta heikentävä.

Hallituksen esityksen vaikutusarvioiden ja tutkimuskirjallisuuden perusteella voidaan arvioida, että käyttäytymismuutoksen suuruutta kuvaava työllistymisjousto on suhteellisen pieni. Hallituksen esityksen arvion mukaan ehdotettujen muutosten yhteisvaikutuksen arvioidaan kasvattavan työllisten lukumäärää vain noin 0,22 prosentilla.

Arvioiden myötä voidaan todeta, että hallituksen vuoden 2024 budjetin veropolitiikka ei merkittävästi lisää työllisyyttä. Sen sijaan sekin suhteellisen pieni työllisyyden lisäys, mitä veropolitiikka tuottaa, on todella

Kasvu ja vaikuttaminen -osasto

kallista julkistaloudelle. Samaan aikaan hallitusohjelman sopeutuksen kokonaisuutta voidaan pitää äärimmäisen epäoikeudenmukaisena.

Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry